

Семейно и наследствено право

Предварителен изпит 28 май 2015 г.

КАЗУС

М и Ж сключили брак през 1963 г. През 1969 г. М продал на Ж наследствената си къща, в която семейството живеело от сключването на брака. От брака имало родени две момчета С1, С2 и едно момиче - Д. През 1974 М умрял, като Ж и децата продължили да живеят, както и преди, в същата къща. През 1980 г. С2 се отказал от наследството на баща си М с нотариално заверена декларация, изпратена до кмета на общината, където било открито наследството, съдържаща клауза „Отказвам се от наследството в полза на брат ми С1“. През 1987 С1 продал наследството си на К. През 2010 Д сключила брак със З при брачен договор, сключен три дни преди брака, в който имало уговорка, че „цялото досегашно и бъдещо имущество на двамата съпрузи става съпружеска имуществена общност, която при развод се разделя в съотношение 60:40 в полза на Д“. През 2013 г. Д се развела със З, а през 2014 г. се отказала от наследството си от баща си М.

Кой и какви дялове съсобственост има в наследствената къща към днешна дата, като анализирате всички посочени сделки?

НАСОКИ ЗА РЕШАВАНЕ НА КАЗУСА:

1963 – брак между М и Ж. Режим на разделност по ЗЛС`49

1968 – режимът на разделност се променя в СИО. Наследственото и предбрачно имущество на М обаче не се засяга от тази промяна – чл. 13 СК`68

1969 – М продава на Ж наследствената къща. Тя става СИО – чл. 13 СК`68.

За разпореждането формално е нужно съгласие на Ж, тъй като наследствената къща е семейно жилище – чл. 13 (5) СК`68, но тъй като този, който трябва да даде съгласие – Ж – същевременно е облагодетелстван от разпореждането, може да се приеме, че съгласието за разпореждането се смята да е дадено и погълнато от съгласието за отчуждителната за М и придобивна за Ж сделка. Наред с това, при тази продажба къщата остава собственост на съпруг и може да продължи да се ползва от семейството; при това положение няма как да се увредят интересите на семейството, което именно цели да опази законът чрез изискването съгласие.

От този момент къщата е СИО между М и Ж.

1974 – Наследници на М са Ж, С1, С2 и Д. СИО върху къщата се прекратява при равни дялове – чл. 14 (1) и (3) СК`68.

Ж получава ½ от дяловете в къщата – нейната част от прекратената СИО. Останалата ½ се разпределя поравно между С1, С2 и Д и те имат по 1/6, като Ж не участва в разпределението на тази ½ - чл. 14 (7), изр. 2 СК`68.

1980 – С2 се отказва от наследство. Отказът обаче е адресиран до ненадлежен реципиент – не до районния съдия (чл. 59 във вр. с чл. 49 (1) ЗН), а до кмета. Направен е освен това при клауза, която има характер на условие и поради това е недействителен и на това второ основание (чл. 54 (1) ЗН). Направен е най-сетне от лице,

което няма навършени 18 години, което е трето основание за недействителност – чл. 62 СК`68, съдържащ норма, аналогична на чл. 130 СК`2009.

Поради това дяловете остават непроменени – Ж с $\frac{1}{2}$, а С1, С2 и Д с по $\frac{1}{6}$.

1987 – С1 продава наследството си (вкл. и намиращата се в него $\frac{1}{6}$ от къщата) на К. К става собственик на $\frac{1}{6}$ от къщата.

Дяловете към този момент са Ж с $\frac{1}{2}$, а С1, К и Д с по $\frac{1}{6}$.

2010 – уговорката в брачния договор на Д е недействителна в частта си относно предбрачното имущество и действителна в останалата си част (чл. 38 (2) СК`2009). Поради това притежаваната от нея $\frac{1}{6}$ част от къщата (предбрачна и наследствена) остава нейна индивидуална собственост, без да се превръща в СИО. Поради посочената частична недействителност на тази уговорка в брачния договор за предбрачното имущество няма как да има действие и клаузата за разделянето на (нестаналото) СИО в съотношение 40:60 при развод.

2013 – предбрачното имущество на Д, останало незасегнато от частично недействителната уговорка в брачния договор, след развода остава нейно без промяна на дела и от $\frac{1}{6}$.

Дяловете след този момент са непроменени – Ж с $\frac{1}{2}$, а С1, К и Д с по $\frac{1}{6}$.

2014 Отказът от наследство на Д е валиден, доколкото няма данни някой сънаследник да се е позовал на изтеклия давностен срок за приемане на наследството (чл. 50 ЗН отм. във връзка с пар. 9 от Преходните разпоредби ЗН). Няма и данни преди това да е приела наследството. Сключването на брачния договор с клаузата за разпореждане с цялото имущество, не представлява приемане. За тази цел трябва да е налице разпореждане именно с елемент от наследството или с цялото наследство. Освен това, нищожното разпореждане не може да бъде разглеждано като конклюдентно приемане на наследство. Поради това отказът е действителен.

Отказът на Д ще уголеми дяловете на останалите сънаследници – С1 и С2. Купувачът на наследство К не участва в това увеличение, защото продажбата на наследство не го прави наследник (арг. от чл. 5 и сл. и чл. 16 (1) ЗН). Ж не се ползва от увеличението, защото няма право на наследствен дял от къщата. Следователно няма причина да получи такъв дял и след отказ на някой от наследниците.

При такова разрешение дяловете ще са (произтича от ПП ВС № 4/1964, т. 14)

Ж с $\frac{1}{2}$, С1 с $\frac{1}{6} + \frac{1}{12} = \frac{3}{12}$ С2 с $\frac{1}{12}$ и К с $\frac{1}{6} = \frac{2}{12}$

(т.е., увеличението се разпределя само между децата на М, като майката Ж не участва в него, като добавката за всекиго от тях е по $\frac{1}{12}$)

НЕ СМЕ ПРИЕМАЛИ ЗА ГРЕШНО И СЛЕДНОТО АЛТЕРНАТИВНО РАЗРЕШЕНИЕ (произтичащо от ТР № 148/1986 ОСГК, ВКС):

Ж с $\frac{1}{2} + \frac{1}{18} = \frac{10}{18}$, С1 с $\frac{1}{6} + \frac{1}{18} = \frac{4}{18}$ С2 с $\frac{1}{18}$ и К с $\frac{1}{6} = \frac{3}{18}$

(т.е., увеличението се разпределя между децата на М и вдовицата му Ж, като добавката за всекиго от тях е по $\frac{1}{18}$)

НЕ СМЕ ПРИЕМАЛИ ЗА ГРЕШНО И СЛЕДНОТО АЛТЕРНАТИВНО РАЗРЕШЕНИЕ:

2014 Отказът от наследство на Д е сторен след неин акт на разпореждане с наследствено имущество – брачния договор. Макар и недействителен в тази си част, брачният договор манифестира еднозначното намерение, наследството да се приеме и затова по същината си представлява приемане на наследство – чл. 49 (2) ЗН. След приемане на наследство не може да има отказ от същото наследство поради необратимостта на ефекта от приемането. Поради това отказът е недействителен.

При такова разрешение дяловете са Ж с $\frac{1}{2}$, а С1, К и Д с по $\frac{1}{6}$.

НЯКОИ ОТ ПО-ЧЕСТО СРЕЩАНИТЕ ГРЕШКИ:

Използването на форма, по-тежка от изискваната в закона (за отказа от наследство) не е основание за недействителност, тъй като по-тежката форма „поглъща“ (изпълнява изискванията на) по-леката форма.

Продължителното живеене в къщата не представлява само по себе си конклюдентно приемане на наследството.

Посочва се само едно от основанията за недействителност на отказа от наследство на С2, а не всички основания.

Размерът на дяловете не е посочен във всеки един от моментите, както това се предполага от въпроса към казуса.

Почти никой не е „познал“ размера на наследствените дялове, което говори за слаба математическа подготовка.

При продажба на наследство не се прилага чл. 76 ЗН. Той е приложим само при разпореждане с конкретна вещ от наследството.